โฉมหน้าครอบครัวไทย ยุคเกิดน้อย – อายุยืน

จำนวนครัวเรือนในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

แต่สมาชิกในครัวเรือนลดลง

ปี 2533

12.3 ล้านครัวเรือน

สมาชิก 4.4 คน ต่อหลัง

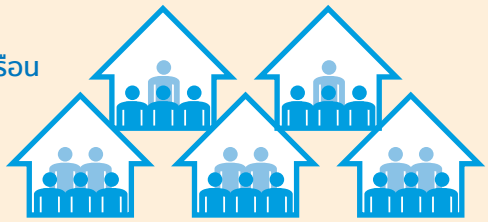

ปี 2553

20.3 ล้านครัวเรือน

สมาชิก 3.1 คน ต่อหลัง

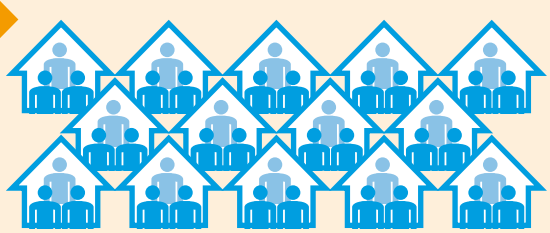

รูปแบบต่างๆ ของครอบครัวไทย

* หมายเหตุ
ข้อมูลปี 2556

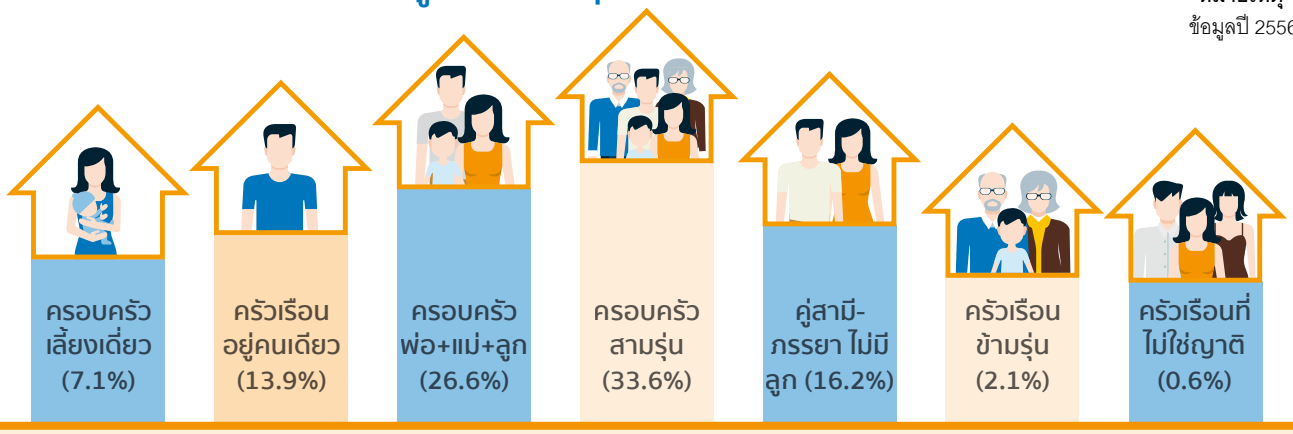

7 ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงครอบครัว

1 เกิดน้อย

คนไทยมีลูกน้อยลง

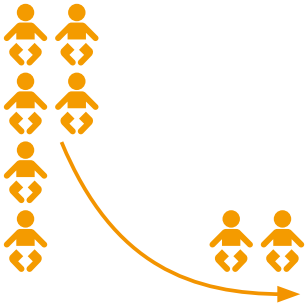

2 อายุยืน

โดยเฉพาะผู้หญิง

อายุเฉลี่ยคนไทย

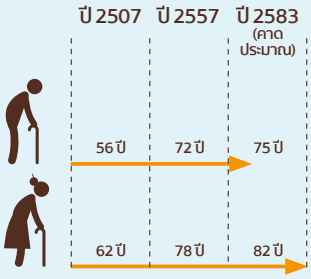

3 โครงสร้างประชากรเปลี่ยน

วัยเด็กลดลง ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

วัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง

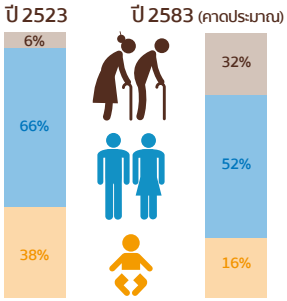

4 การย้ายถิ่น

คนหนุ่มสาวทำการเกษตรน้อยลง ย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองมากขึ้น

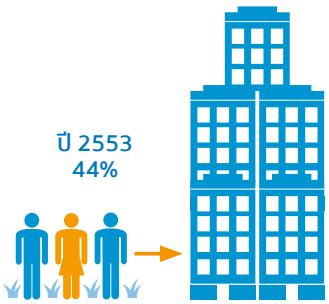

5 หนี้ครัวเรือนสูงขึ้น

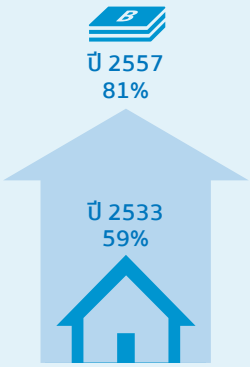

6 ผู้หญิงเรียนสูงขึ้น เข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น

ผู้หญิงมากกว่าครึ่งจบปริญญาตรี และทำงาน

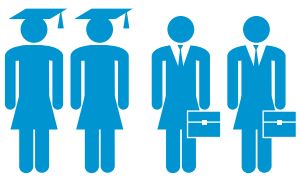

7 วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

คนไทยแต่งงานช้าลง

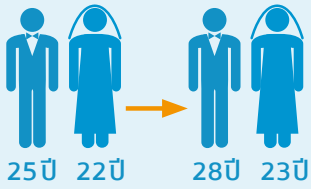

รูปแบบครอบครัว ที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัจจัยที่ทำให้คนไม่มีลูก

1. ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงลูกจนอายุ 20 ปี — 1.92 ล้านบาท
2. ลูกเป็นภาระ ขาดอิสระ ต้องทำงานหนักขึ้น
3. งาน vs. ลูก
4. ผู้หญิงทำงานบ้านเลี้ยงดูลูกมากกว่าผู้ชาย 2 เท่า
5. สถานดูแลเด็กเล็กไม่เพียงพอ
6. แต่งงานช้า อายุมากขึ้น มีบุตรยาก

ผู้หญิงส่วนใหญ่มีลูกน้อยลง แต่แม่วัยรุ่นและการแต่งงานอยู่กินกันก่อนอายุ 18 ปีเพิ่มสูงขึ้น

47.9 ต่อหญิง 15-19 ปีพันคน ปี 2557

ปี 2556 16% / ปี 2530 6%

ครัวเรือนคู่สามี–ภรรยาที่ไม่มีลูกเพิ่มขึ้น 3 เท่า

ปี 2556 52%

หัวหน้าครัวเรือนมากกว่าครึ่งเป็นผู้หญิง

ครอบครัวปู่ย่าตายายที่อยู่กับหลานตามลำพังมากขึ้น

1 แสนครัวเรือน ปี 2530 — 4 แสนครัวเรือน ปี 2556

หัวหน้าครอบครัวข้ามรุ่น กว่าครึ่งเป็นผู้สูงอายุและส่วนใหญ่เป็นย่าหรือยาย

90%

ครอบครัวข้ามรุ่น 3 ใน 4 อยู่ในชนบท

ค่าใช้จ่ายของครอบครัวข้ามรุ่น 12,058 บาทต่อเดือน

แหล่งรายได้
- เงินส่งมาจากลูก (พ่อหรือแม่ของหลาน)
- รายได้จากการทำงานของตนเอง (ส่วนใหญ่การเกษตร)
- เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดครอบครัวข้ามรุ่น

1. พ่อแม่เด็กย้ายเข้าไปทำงานในเมือง
2. ค่าครองชีพในเมืองสูง รายได้ไม่พอเลี้ยงลูก
3. ขาดความช่วยเหลือในเมือง จึงส่งลูกให้ปู่ย่าตายายเลี้ยง

ครอบครัวเดี่ยว

ครอบครัวข้ามรุ่น

ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

ครัวเรือนอยู่คนเดียว

ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว 80%

การหย่าร้างแยกทาง เป็นหม้าย นำไปสู่ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

1 แสนคู่หย่าร้าง ปี 2558

จำนวนครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเพิ่มขึ้น

0.97 ล้านครัวเรือน ปี 2530 — 1.4 ล้านครัวเรือน ปี 2556

จำนวนครอบครัวของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเพิ่มขึ้น จาก 0.97 เป็น 1.4 ล้านครัวเรือน

ความท้าทายของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว โดยเฉพาะแม่เลี้ยงเดี่ยว

- ความยากจน
- ไม่สามารถทำงานในระบบได้เพราะต้องเลี้ยงลูก
- ขาดที่อยู่อาศัย
- เครียด ซึมเศร้า
- ขาดความช่วยเหลือ ด้านบริการดูแลเด็กเล็ก การส่งเสริมการจ้างงาน บริการให้คำปรึกษา และสนับสนุนทางจิตใจ

ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง 66% ปี 2556

ใครอยู่คนเดียว
- คนโสด
- คู่ที่ทำงานต่างที่
- คนที่หย่าร้าง แยกทาง
- ผู้สูงอายุที่เป็นหม้าย
- วัยรุ่นที่เรียนไกลบ้าน

คนไทย 2.7 ล้านคน

กำลังอยู่คนเดียวและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

6% ปี 2530 — 14% ปี 2556 — 20% ปี 2576 (ประมาณ)

คนอยู่คนเดียวส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงาน 75%

ข้อเสนอแนะ

1 ส่งเสริมการเกื้อกูลกันของคนทุกวัยในครอบครัว

- ✓ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้ศักยภาพดูแลตนเองและเกื้อกูลครอบครัวได้
- ✓ ส่งเสริมสายใยครอบครัว

2 ให้ความสำคัญกับครอบครัวที่มีความต้องการเฉพาะ

กำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของครอบครัวที่มีความเปราะบาง

- ✓ ครอบครัวข้ามรุ่นที่ผู้สูงอายุยากจนหรือพิการเลี้ยงดูหลานตามลำพัง
- ✓ ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว
- ✓ ครัวเรือนที่มีฐานะยากจน

3 สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้คนมีครอบครัวและมีลูกโดยสมัครใจ

- ✓ ด้านสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน
  - ส่งเสริมชั่วโมงทำงานที่มีความยืดหยุ่น
  - เพิ่มจำนวนวันลาคลอดที่ได้รับค่าจ้าง
  - สนับสนุนวันลาหยุดเพื่อเยี่ยมลูกสำหรับพ่อแม่ที่ย้ายถิ่น
- ✓ ส่งเสริมให้ผู้ชายเลี้ยงดูลูก และดูแลงานบ้านมากขึ้น
- ✓ ด้านการวางแผนครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตร
  - ส่งเสริมบริการคุมกำเนิดที่เหมาะกับความต้องการของคู่
  - ให้คำปรึกษาและรักษาผู้ที่มีบุตรยากในราคาเหมาะสม
  - ปรับปรุงคุณภาพสถานดูแลเด็กเล็กและจัดบริการดูแลเด็กต่ำกว่า 2 ปี

4 ลงทุนกับเด็กและเยาวชน

- ✓ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนเรียนจบการศึกษาภาคบังคับและสนับสนุนการเรียนต่อของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์
- ✓ ส่งเสริมให้คนหนุ่มสาวมีทักษะเฉพาะที่จำเป็น
- ✓ ลดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและการแต่งงานกันก่อน 18 ปี

จัดทำโดย

UNFPA

อ่านรายละเอียดได้ที่
Website: Thailand.UNFPA.org
Facebook: www.facebook.com/UnfpaThailand
Twitter: Twitter.com/UNFPA_Thailand